

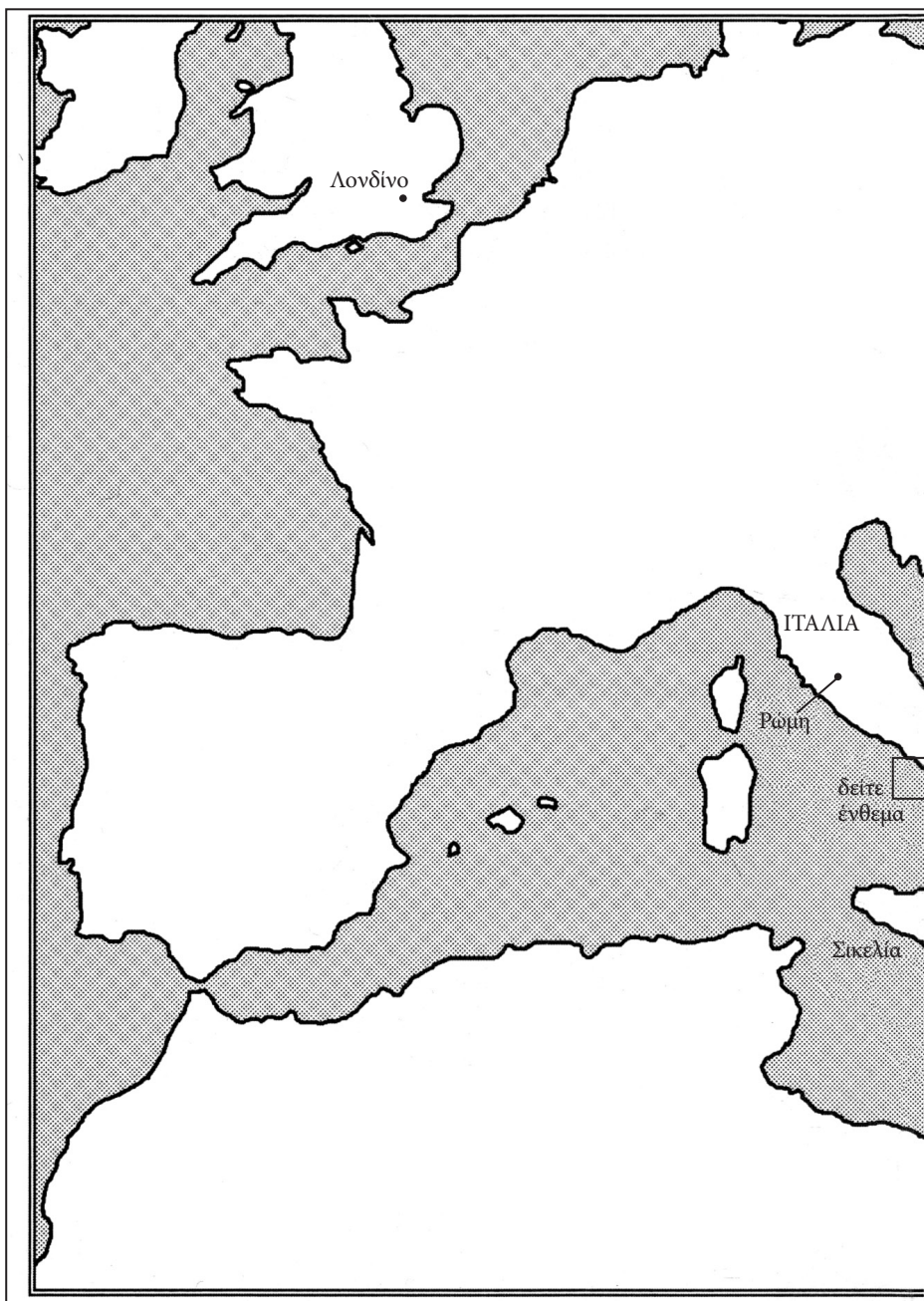
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Είμαι βαθύτατα ευγνώμων στον ατζέντη μου Luigi Bonomi της LBA, καθώς και στους εκδότες μου Harriet Evans από την Headline και Caitlin Alexander της Bantam Dell. Επίσης, εκφράζω τις ευχαριστίες μου στους Tessa Balshaw-Jones, Gaia Banks, Alexandra Barlow, Alison Bonomi, Chen Huijin Cheryl, Raewyn Davies, Darragh Deering, Sam Edenborough, Mary Esdaile, Emily Furniss, George Gamble, Sian Gibson, Pam Feinstein, Janet Harron, Jenny Karat, Celine Kelly, Nicki Kennedy, Colleen Lawrie, Stacey Levitt, Kim McArthur, Tony McGrath, Taryn Manias, Peter Newsom, Amanda Preston, Jenny Robson, Barry Rudd, John Rush, Emma Rusher, Jane Selley, Molly Stirling, Katherine West και Leah Woodburn. Ευχαριστώ τον αδελφό μου Alan που εκπόνησε την ιστοσελίδα μου, τη μητέρα μου Ann που διάβασε το βιβλίο και μου προσέφερε πολύτιμες συμβουλές, καθώς και τις Angie και Molly που αποτέλεσαν πηγή αστείρευτης έμπνευσης. Οφείλω να ευχαριστήσω τους φίλους μου που με συνόδευσαν στις εξερευνητικές αποστολές που μου είχαν ανατεθεί από τα Πανεπιστήμια του Μπρίστολ και του Κέιμπριτζ, κατά τις οποίες έκανα ανασκαφές ναυαγίων στη Σικελία, αλλά και τους φορείς που χρηματοδότησαν τις έρευνες και τις εξερευνήσεις στις οποίες στηρίζεται αυτό το βιβλίο, συμπεριλαμβανομένης της Βρετανικής Αρχαιολογικής Σχολής στη Ρώμη και την Ιερουσαλήμ, το Παλαιστινιακό Ταμείο Ερευνών και το Winston Churchill Memorial Trust. Ευχαριστώ την Anna Pond, την καθηγήτριά μου των Λατινικών στο σχολείο στο οποίο πήγαινα στον Καναδά, η οποία με μύησε στον κόσμο της Πομπήιας και της Ηράκλειας, και στις επιστολές του Πλίνιου

του Νεότερου. Τέλος, εκφράζω τις ευχαριστίες μου στον πατέρα μου Norman, αφενός επειδή μου μετέδωσε το πάθος του για τα έργα του Robert Graves, τη ζωή του Κλαύδιου και τα ιστορικά συγγράμματα του Πλίνιου του Πρεσβύτερου, και αφετέρου για το χρόνο που αφιέρωσε εξερευνώντας μαζί μου τις αρχαιότητες της Ρώμης. *Equidem beatos puto, quibus deorum munere datum est aut facere scribenda aut scribere legenda, beatissimos vero quibus utrumque.**

* Αληθινά ευτυχείς είναι όσοι, χάρη στις ευλογίες των θεών, είτε πράττουν έργα τα οποία αξίζει να καταγραφούν είτε καταγράφουν πράγματα τα οποία αξίζει να διαβαστούν. Ευτυχέστεροι όλων είναι όσοι πράττουν και τα δύο.

Το βιβλίο αυτό αποτελεί φανταστικό δημιούργημα. Όλα τα ονόματα, οι χαρακτήρες, οι τοποθεσίες και τα περιστατικά είναι προϊόντα της φαντασίας του συγγραφέα ή χρησιμοποιούνται σε φανταστικό πλαίσιο και δεν πρέπει να θεωρούνται πραγματικά. Οποιαδήποτε ομοιότητα με πραγματικά γεγονότα, μέρη ή πρόσωπα, εν ζωή ή όχι, είναι εντελώς συμπτωματική. Το πραγματικό υπόβαθρο αναφέρεται στο σημείωμα του συγγραφέα στο τέλος του βιβλίου.

... χάθηκε σε μια καταστροφή που αφάνισε τις ωραιότερες περιοχές της γης, μια μοίρα κοινή για ολόκληρες πολιτείες και τους κατοίκους τους, και τόσο αξιομνημόνευτη ώστε είναι πιθανό να κάνει το όνομά του να ζήσει για πάντα· και αυτός ο ίδιος έγραψε μερικά βιβλία με σταθερή αξία: αλλά εσύ γράφεις για να μείνουν τα γραπτά σου και μπορείς ακόμη να κάνεις πολλά για να διαιωνίσεις τη μνήμη του. Τυχερός άνθρωπος, κατά τη γνώμη μου, είναι αυτός στον οποίο οι θεοί έδωσαν τη δύναμη, είτε να κάνει κάτι που αξίζει να καταγραφεί είτε να γράψει κάτι που αξίζει να διαβαστεί, και πιο τυχερός απ' όλους είναι ο άνθρωπος που μπορεί να κάνει και τα δύο...

Πλίνιος ο Νεότερος
Επιστολή στον ιστορικό Τάκιτο, περίπου 106 μ.Χ.

Πρόλογος

24 Αυγούστου του 79 μ.Χ.

Ο ΓΕΡΟΣ ΠΗΓΕ κουτσαίνοντας στο χέιλος του χάσματος, και το μόνο που τον εμπόδιζε να πέσει μέσα ήταν η σφιχτή λαβή του απελεύθερου δούλου του. Εκείνη τη νύχτα είχε πανσέληνο, ένα κόκκινο ολόγιομο φεγγάρι, και οι δίνες των ατμών που γέμιζαν τον κρατήρα έμοιαζαν να λάμπουν, λες κι οι φωτιές του Ήφαιστου έβγαιναν μέσα από το λεπτό στρώμα γης που χώριζε τον κόσμο των ζωντανών από τον κόσμο των νεκρών. Ο γέρος κοίταξε ερευνητικά από την άκρη, ένιωσε το ζεστό κύμα αέρα στο πρόσωπό του και τη δυνατή γεύση του θειαφιού στα χείλη του. Πάντοτε έμπαινε στον πειρασμό, και πάντοτε συγκρατιόταν. Θυμήθηκε τα λόγια του Βεργίλιου, του ποιητή, που είχε διαβεί από τον τάφο του κατευθυνόμενος σε τούτο δω το μέρος. *Facilis descendus Avernus*. Είναι εύκολο να κατεβείς στον κάτω κόσμο. Μόνο που δεν είναι τόσο εύκολο να ξαναβγείς από εκεί.

Έστρεψε την πλάτη του και τράβηξε προς τα κάτω την κουκούλα του για να καλύψει το πρόσωπό του. Πίσω τους είδε τον

σκοτεινό κώνο του Βεζούβιου πάνω από τον κόλπο, με τις πόλεις της Ηράκλειας και της Πομπηίας να θαμποφέγγουν σαν φουροί στις δύο πλευρές του. Ο τεράστιος όγκος του Βεζούβιου τον καθυσύχαζε κάτι νύχτες σαν κι αυτή, που το έδαφος ήταν σπαρμένο με νεκρά πουλιά, που είχαν πετάξει πολύ κοντά στις αναθυμιάσεις. Και υπήρχαν και οι προάγγελοι της καταστροφής του κόσμου, τρελοί και τσαρλατάνοι που караδοκούσαν στις σκιές για να εκμεταλλευτούν τους εύπιστους, αυτούς που έφταναν σε εκείνο το σημείο για να κοιτάζουν με το στόμα ανοιχτό σαν ηλίθιοι, χωρίς ποτέ να κάνουν ένα βήμα πιο πέρα. Ένας βρισκόταν τώρα εκεί, ένας Έλληνας με ανακατεμένα μαλλιά που τινάχτηκε από ένα βωμό δίπλα τους, με τα χέρια σε στάση ικεσίας, οδυρόμενος και με αφρούς στο στόμα που ψέλλιζε κάτι για μια μεγάλη συμφορά, ότι η Ρώμη θα καιγόταν, ότι ο ουρανός θα έβρεχε αίμα, ότι η γη κάτω από τον Βεζούβιο θα καιγόταν από τις φλόγες μέσα της. Ο απελεύθερος έσπρωξε βίαια το ζητιάνο στην άκρη και ο γέρος μουρμούρισε ενοχλημένος. Αυτό δεν ήταν μέρος όπου χρειαζόταν κανείς μάντη για να ερμηνεύσει το θέλημα των θεών.

Μετά από λίγο, πέρασαν μέσα από μια σχισμή στο βράχο γνωστή μόνο στους σακάτηδες και τους καταδικασμένους, όπου είχαν φέρει για πρώτη φορά το γέρο όταν ήταν παιδί, πάνω από ογδόντα χρόνια πριν. Θυμόταν ακόμα τον τρόπο του καθώς στεκόταν εκεί κλαίγοντας και ριγώντας, με το κεφάλι του να τρέμει ανεξέλεγκτα. Δεν θα έβρισκε γιατρεία, αλλά εκείνοι που του έδωσαν καταφύγιο, του πρόσφεραν παρηγοριά, του πρόσφεραν τη δύναμη να αψηφά όσους ήθελαν να τον κάνουν να μην ξαναδεί τη Ρώμη ποτέ. Ακόμα και τώρα δεν είχε καταφέρει να διώξει το φόβο, και ψιθύρισε το όνομά του, δίνοντας θάρρος στον εαυτό του. *Τιβέριε Κλαύδιε Δρούσε Νέρωνα Γερμανικέ. Θυμήσου ποιος είσαι. Θυμήσου γιατί βρίσκεσαι εδώ.*

Κατέβηκαν αργά. Ο γέρος έσερνε το χωλό πόδι του έχοντας για στήριγμα τον απελεύθερο δούλο του που προπορευόταν. Τις περισσότερες νύχτες ο ουρανός ήταν ορατός μέσα από το άνοιγμα στην κορυφή της ρωγμής, όμως απόψε τα σκαλισμένα στο βράχο σκαλοπάτια ήταν χαμένα μες στους ατμούς που φαίνονταν να τους ρουφάνε προς τα κάτω. Οι σκοτεινές γωνιές φωτίζονταν από δαυλούς, και σε άλλα σημεία πορτοκαλί φως περνούσε από τον εξωτερικό χώρο τρεμοπαίζοντας. Έφτασαν σε μια προεξοχή πάνω από τον πυθμένα του κρατήρα, και ο γέρος τεντώθηκε για να δει αυτό που δεν μπορούσε να διακρίνει από ψηλά. Αέρια που στροβιλίζονταν έμοιαζαν να αιωρούνται στο κενό πάνω από τον βραχώδη πυθμένα, ένα αόρατο δηλητήριο που έσβηνε τις φλόγες και έπνιγε όσους έπεφταν μέσα του. Κάπου πιο πέρα βρισκόταν η είσοδος που οδηγούσε ολόισια στον Άδη, μια φλεγόμενη σχισμή στο βράχο, περιστοιχισμένη από τους καρβουνιασμένους σκελετούς αυτών που είχαν αφήσει τα κορμιά τους πίσω τους ενώ έπαιρναν το δρόμο για τα Ηλύσια Πεδία. Για μια στιγμή είδε κόκκινες χαρακιές που έμοιαζαν ίδια λαμπερά μάτια πάνω στο βράχο, και έπειτα παρατήρησε μια ρευστή μάζα να χύνεται και να στερεοποιείται, δημιουργώντας σχήματα σαν γιγάντια άκρα και σώματα φυλακισμένα σε μια μάζα που σπαρταρούσε στον πυθμένα του κρατήρα. Ο γέρος ρίγησε και θυμήθηκε ξανά τον Βεργίλιο. Ήταν λες κι εκείνοι που είχαν αφήσει τη θνητή ζωή τους σε αυτό το μέρος, μοχλούσαν να ξαναγεννηθούν, σαν γίγαντες, τιτάνες και θεοί, καταδικασμένοι ωστόσο να περάσουν την αιωνιότητα ως ατελείς πρωτεϊκές μορφές, που η φύση είχε αρχίσει να πλάθει αλλά δεν θα ολοκλήρωνε ποτέ, μορφές σαν τον εαυτό του.

Η σκηνή διαλύθηκε μες στους ατμούς σαν όνειρο, και συνέχισαν την πορεία τους, με το γέρο να τρεκλίζει και να λαχανιάζει ακολουθώντας τον απελεύθερο. Η όρασή του θόλωσε, όπως γινόταν συχνά εκείνες τις ημέρες, και σταμάτησε για να τρίψει τα

μάτια του και να κοιτάξει μπροστά τους. Έφτασαν σε ένα υπερυψωμένο μονοπάτι τυλιγμένο από κίτρινο καπνό που αναδυόταν από ανοίγματα στο έδαφος, κυκλωμένο από λίμνες λάσπης που κόχλαζε και αναδευόταν. Του είχαν πει ότι αυτές ήταν οι βασανισμένες ψυχές στο Καθαρήριο που αγωνίζονταν να βγουν έξω, πάσχιζαν απεγνωσμένα να ξεφύγουν, ότι το αέριο που σύριζε ήταν οι ανάσες τους, σαν τους ρυπαρούς χυμούς που αναδύονταν από μαζικό τάφο. Ο γέρος το είχε ξαναδεί, όταν οι διοικητές των λεγεώνων του τον είχαν οδηγήσει μπροστά στους λάκκους μέσα στους οποίους είχαν πετάξει τους νεκρούς Βρετανούς, κορμιά που ακόμα σάλευαν κάτω από το χώμα, εβδομάδες μετά τη σφαγή. Μόρφασε καθώς θυμήθηκε τη ναυτία που ένιωσε, και συνέχισαν την πορεία τους μες στο σκοτάδι, πέρα από τις ρωγμές με τις αναθυμιάσεις.

Από το πουθενά, χέρια απλώθηκαν προς τη μεριά του και αισθάνθηκε φασματικές μορφές παραταγμένες στις πλευρές του μονοπατιού, κάποιες στηριγμένες σε αδύναμα πόδια στο χείλος του κρατήρα. Ο απελεύθερος δούλος του προχώρησε μπροστά με τα χέρια τεντωμένα, τις παλάμες ανοιχτές για να αγγίζει τις δικές τους, ανοίγοντας δρόμο για να τον ακολουθήσει ο γέρος. Άκουγε χαμηλόφωνους ψαλμούς, αρχικά μια φωνή μόνη της και μετά πολλές άλλες να τη συνοδεύουν, έναν ήχο σαν θρόισμα, σαν αυτόν που κάνουν τα πεσμένα φθινοπωριάτικα φύλλα όταν τα σηκώνει ο άνεμος. Τραγουδούσαν τα ίδια λόγια, ξανά και ξανά. *Domine Iuimus*. Κύριε, θα έρθουμε. Υπήρξε μια εποχή που ο Κλαύδιος περπατούσε ανάμεσά τους, ήταν ένας από αυτούς. Τώρα όμως έκαναν με τα χέρια τους το σημάδι καθώς τα άπλωναν προς το μέρος του, με τα δάχτυλα σταυρωμένα, και ψιθύριζαν το όνομά του, έπειτα το όνομα εκείνου που ήξεραν ότι αυτός είχε αγγίξει. Ο φίλος του ο Πλίνιος το είχε δει και ο ίδιος, είχε βρεθεί μεταμφιεσμένος ανάμεσα στους ναύτες του στη ναυτική βάση, στο μυχό του κόλπου, είχε δει ομάδες ανδρών και γυναικών να

ακούν σε σκοτεινά σοκάκια και στα καπηλειά, είχε ακούσει να μιλάνε για ένα νέο ιερατείο, για εκείνους τους οποίους αποκαλούσαν αποστόλους. Ο Βεργίλιος το είχε προφητεύσει, ο Βεργίλιος που είχε βαδίσει σε τούτο το μονοπάτι εκατό χρόνια πριν, που είχε αναζητήσει και αυτός τη σοφία του στο μήνυμα των φύλλων. *Η γέννηση ενός αγοριού. Η εμφάνιση μιας χρυσής φυλής. Ένας κόσμος ειρηνικός, απελευθερωμένος από τον αδιάκοπο φόβο. Όμως, και ένας κόσμος όπου караδοκούσε ο πειρασμός, όπου οι άνθρωποι θα ορθώνονταν και πάλι για να τοποθετηθούν ανάμεσα στο λαό και το λόγο του Θεού, όπου ο τρόμος και οι διαμάχες μπορεί να κυριαρχούσαν ξανά.*

Ο γέρος κράτησε το βλέμμα του καρφωμένο κάτω και συνέχισε να προχωράει κουτσαίνοντας. Εδώ και είκοσι πέντε χρόνια ζούσε στην έπαυλή του κάτω από το βουνό, ένας ταπεινός ιστορικός που είχε να ολοκληρώσει το έργο μιας ζωής. Είκοσι πέντε χρόνια είχαν περάσει από τότε που δήθεν πέθανε από δηλητηρίαση στο παλάτι του στη Ρώμη, που εξαφανίστηκε μυστηριωδώς και δεν τον ξαναείδε κανείς. Ένας αυτοκράτορας που εξακολουθούσε να ζει όχι σαν θεός, αλλά ως απλός άνθρωπος. Ένας αυτοκράτορας με ένα μυστικό, με ένα θησαυρό τόσο πολύτιμο που τον είχε κρατήσει ζωντανό όλα αυτά τα χρόνια και τον έκανε να παρακολουθεί, να περιμένει. Ελάχιστοι άλλοι άνθρωποι το γνώριζαν. Ο φίλος του ο Πλίνιος. Ο πιστός απελεύθερος δούλος του ο Νάρκισσος που βρισκόταν μαζί του εκεί. Όμως, τώρα, αυτοί οι άλλοι του φέρονταν με έναν παράξενο σεβασμό, κρέμονταν από την κάθε του λέξη σαν να ήταν μάντης, σαν να ήταν αυτός η ίδια η ιέρεια. Ο γέρος μουρμούρισε. Απόψε θα εκπλήρωνε μια υπόσχεση που είχε δώσει δίπλα σε μια λίμνη πριν από πολύ καιρό, σε κάποιον ο οποίος του είχε εμπιστευτεί τα λόγια του, τα γραπτά λόγια του. Ήταν η τελευταία ευκαιρία του γέρου να γράψει ιστορία, να πετύχει περισσότερα απ' όσα θα μπορούσε ως αυτοκράτορας, να

αφήσει μια κληρονομιά που ήξερε ότι θα διαρκούσε περισσότερο και από την ίδια τη Ρώμη.

Ξαφνικά, έμεινε μόνος. Μπροστά του το μονοπάτι χανόταν σε μια σκοτεινή σπηλιά, σε ένα μέρος όπου η ζέστη του λάκκου έσμιγε με μια ψυχρή ανάσα από το εσωτερικό και αυτό το αντάμωμα δημιουργούσε έναν αντικατοπτρισμό που τρεμόπαιζε. Έβαλε το χέρι στην τσέπη του και χούφτωσε τα ζάρια που είχε πάντα μαζί του. Τα στριφογύρισε, προσπαθώντας να ηρεμήσει το τρέμουλό του. Έλεγαν ότι η σπηλιά είχε εκατό εισόδους, η καθεμία με δική της φωνή. Δίπλα του βρισκόταν ένα χαμηλό κοίλωμα με νερό. Βούτηξε τα χέρια του στο καθαρήριο υγρό και έβρεξε το πρόσωπό του. Μπροστά του ήταν ένα χαμηλό πέτρινο τραπέζι, και τολύπες καπνού αναδύονταν από μια μάζα που σιγόκαιγε στην επιφάνεια. Ανυπόμονα έσκυψε από πάνω, πιασμένος από τις λείες άκρες του τραπεζιού, με τα μάτια σφαιριστά, ρουφώντας τον καπνό μέχρι να πλημμυρίσει τα πνευμόνια του, βήχοντας και αναγουλιάζοντας. Ο Πλίνιος το αποκαλούσε *orium bactrium*, το εκχύλισμα παπαρούνας που είχε έρθει από το μακρινό βασίλειο της Βακτρίας στην Ανατολή, από τις ζοφερές ορεινές κοιλάδες που είχε κατακτήσει ο Μέγας Αλέξανδρος. Εδώ όμως το έλεγαν δώρο του Μορφέα, θεού των ονείρων. Ανέπνευσε και πάλι δυνατά, νιώθοντας το μεθυστικό κύμα να φτάνει στα άκρα του, δίνοντάς του πάλι τη δυνατότητα να αισθάνεται, μαλακώνοντας τον πόνο. Το χρειαζόταν περισσότερο πια, το χρειαζόταν κάθε νύχτα. Έκανε πίσω και ένιωσε σαν να αιωρούνταν, με το πρόσωπο προς τα πάνω και τα χέρια απλωτά. Για μια φευγαλέα στιγμή, βρέθηκε πίσω στο άλλο μέρος όπου είχε γυρέψει τη γιατρεία, πολύ καιρό πριν, δίπλα στη λίμνη στη Γαλιλαία, τότε που γελούσε και έπινε με τους φίλους του, τον Ηρώδη και τον Κύρο, και την αγαπημένη του Καλπουρνία, με τον Ναζωραίο και τη γυναίκα του, τότε που τον είχε αγγίξει κάποιος ο οποίος ήξερε το πεπρωμένο του και είχε προφητέψει τούτη τη μέρα.

Άνοιξε τα μάτια του. Κάτι ερχόταν από τη σπηλιά, μια μορφή που σπαρταρούσε και κυμάτιζε, ίδιος φοίνικας που αναδυόταν μέσα στον αντικατοπτρισμό. Βγήκε με ορμή, και ο γέρος είδε ένα πελώριο ερπετό να στέκεται στο ίδιο ύψος με αυτόν και να ταλαντεύεται από τη μια πλευρά στην άλλη. Το κεφάλι του ήταν χαμηλωμένο και η γλώσσα του μπαινόβγαине στο στόμα του. Ο Πλίνιος του είχε πει ότι αυτά ήταν παραισθήσεις από το μόρφαιο, αλλά καθώς το φίδι έπεφτε κάτω και σερνόταν γύρω από τα πόδια του, ο γέρος ένιωθε τη μεταξένια στιλπνότητα του δέρματός του και μύριζε τη στυφή μυρωδιά μούχλας που ανέδιδε. Έπειτα, γλίστρησε μακριά και σύρθηκε μέσα σε μια ρωγμή στο πλάι της σπηλιάς και απλώθηκε μια άλλη μυρωδιά που κάλυψε το θειάφι και το μόρφαιο και το φίδι, μια μυρωδιά σαν κρύο αεράκι που φυσάει μέσα από έναν σαπισμένο τάφο, μια μυρωδιά αρχαίας σήψης. Κάτι τρεμόπαιξε, μια μορφή που με δυσκολία διακρινόταν μες στο σκοτάδι. Εκείνη βρισκόταν εκεί.

«Κλα-Κλα-Κλαύδιε».

Ακουσθηκε ένα υπόκωφο βογκητό, ύστερα ένας ήχος σαν περριπαιχτικό γέλιο και μετά ένας αναστεναγμός που αντήχησε σε εκατό ξέχωρα μονοπάτια στο βράχο, πριν σβήσει. Ο Κλαύδιος κοίταξε ερευνητικά μες στο σκοτάδι, περιμένοντας, με το κεφάλι του να γυρίζει. Έλεγαν πως εκείνη είχε ζήσει εφτακόσιες ανθρωπίνες εποχές, ότι ο Απόλλωνας της είχε χαρίσει τόσα χρόνια ζωής όσοι ήταν και οι κόκκοι της άμμου που μπορούσε να κρατήσει στις χούφτες της, αλλά και ότι ο θεός τής είχε αρνηθεί την αιώνια νεότητα όταν εκείνη απέρριψε τον έρωτά του. Το μόνο που της είχε αφήσει ο Απόλλωνας ήταν η φωνή νεαρής γυναίκας, ώστε ενώ θα μαράζωνε και θα σάπιζε, η φωνή της νιότης της θα έμενε για να τη βασανίζει, για να της θυμίζει την αθανασία που είχε απαρνηθεί. Και τώρα ήταν η τελευταία τους, η τελευταία από τις ιέρειες της Γαίας, της θεάς γης, η τελευταία από τις δεκατρείς.

«Σι...Σίβυλλα». Ο Κλαύδιος έσπασε τη σιωπή με φωνή τρεμάμενη, βραχνή από το θειάφι, κοιτώντας εξεταστικά το σκοτάδι. «Έκανα αυτό που μου είπες. Έκανα αυτό που με πρόσταξες να κάνω για τις Εστιάδες, στη Ρώμη. Και πήγα πια στη δέκατη τρίτη, την Αδράστεια. Πήγα στον τάφο της. Της το πήγα. Η προφητεία εκπληρώθηκε».

Πέταξε ένα σακουλάκι που είχε μαζί του και από μέσα χύθηκαν κουδουνίζοντας νομίσματα, χρυσά και ασημένια, τα τελευταία κρατημένα για τούτη τη νύχτα, νομίσματα με το πορτρέτο του. Μια στήλη φωτός έπεσε μπροστά από το τραπέζι, αποκαλύπτοντας τη φθαρμένη πέτρινη επιφάνεια του μονοπατιού κάτω από τις τολύπες του ατμού. Στο δάπεδο σκόρπια φύλλα, φύλλα βελανιδιάς τακτοποιημένα σαν λέξεις, έχοντας όλα από ένα δυσδιάκριτο ελληνικό γράμμα επάνω τους. Ο Κλαύδιος έσκυψε, έπεσε στα γόνατα και εξέτασε προσεκτικά τα φύλλα, λαχταρώντας απελπισμένα να διαβάσει το μήνυμα. Ξαφνικά, μια ριπή ανέμου τα σκόρπισε. Κραύγασε και έπειτα έγειρε αργά το κεφάλι του· τα λόγια του ήταν όλο απόγνωση. «Πήγες τον πρόγονό μου τον Αινεία να δει τον πατέρα του τον Αγχίση. Το μόνο που ζήτησα ήταν να δω τον πατέρα μου, τον Δρούσο. Τον αγαπημένο μου αδελφό, τον Γερμανικό. Το γιο μου τον Βρετανικό. Να τους δω στα Ηλύσια Πεδία, προτού ο Χάροντας με οδηγήσει εκεί που θέλει».

Ακουστήκε άλλο ένα βογκητό, λιγότερο δυνατό αυτή τη φορά, ύστερα μια στριγκλιά που φάνηκε να έρχεται απ' όλες τις κατευθύνσεις ταυτόχρονα, λες και τα εκατό στόματα της σπηλιάς στρέφονταν καταπάνω του.

Προβάλλει η μέρα της οργής και του τρόμου!

Ο ουρανός και η γη στάχτη θα γίνουν.

Αυτό λένε τα λόγια του Κλαύδιου και η αλήθεια της Σίβυλλας.

Ο Κλαύδιος σηκώθηκε τρέμοντας, πλημμυρισμένος από φόβο. Κοίταξε και πάλι ερευνητικά στο φως. Εκεί όπου βρίσκονταν τα φύλλα υπήρχε τώρα ένας σωρός άμμου και οι κόκκοι κυλούσαν στα πλαϊνά. Παρατηρούσε καθώς μια τελευταία λάμψη έπεφτε από κάπου ψηλά, ένα λαμπύρισμα σαν διάφανο παραπέτασμα. Ύστερα, τα πάντα έμειναν ακίνητα. Κοίταξε γύρω του και συνειδητοποίησε ότι το φίδι είχε φύγει, είχε βγάλει το δέρμα του και το είχε αφήσει άδειο μπροστά του, είχε γλιστρήσει στο δηλητήριο πάνω από τον πυθμένα του κρατήρα. Θυμήθηκε και πάλι τα λόγια του Βεργίλιου, τον ερχομό της Χρυσής Εποχής. *Και τα ερπετά θα πεθάνουν κι αυτά.*

Ο Κλαύδιος ένιωσε το μυαλό του να καθαρίζει και είδε τον αντικατοπτρισμό μπροστά του να διαλύεται. Ξαφνικά, ένιωσε την απεγνωσμένη ανάγκη να φύγει, να απαλλαγεί από τη λαχτάρα που τον κρατούσε δεμένο με τούτο το μέρος και τη Σίβυλλα για τόσο καιρό. Ήθελε να επιστρέψει στην έπαυλή του κάτω από τον Βεζούβιο για να τελειώσει το έργο που μαζί με τον Πλίνιο είχαν σχεδιάσει για εκείνο το βράδυ, να εκπληρώσει την υπόσχεση που είχε δώσει δίπλα στη λίμνη πριν από τόσο καιρό. Έκανε να φύγει και τότε αισθάνθηκε κάτι στο σβέρκο του, ένα κρύο άγγιγμα που του έφερε ανατριχίλα. Νόμισε πως άκουσε το όνομά του ξανά, ψιθυριστά, αλλά αυτή τη φορά ήταν τα λόγια μιας γριάς, απίστευτης ηλικίας, και τα ακολούθησε ένα θρόισμα σαν να ζύγωνε ο θάνατος. Δεν τόλμησε να γυρίσει για να δει. Άρχισε να προχωράει, κουτσαίνοντας και παραπατώντας στο πέτρινο δάπεδο, κοιτώντας γύρω του πανικόβλητος να βρει τον Νάρκισσο. Στο χείλος του κρατήρα διέκρινε τη σκοτεινή μορφή του βουνού με την κορυφή του στεφανωμένη με τρεμάμενους κεραυνούς, σαν φλεγόμενο αγκαθωτό στεφάνι. Τα σύννεφα πύκνωναν με ορμή. Είχαν πορτοκαλί και κόκκινες αποχρώσεις σαν να καίγονταν. Ένωσε ανείπωτο φόβο και έπειτα όλα ξεκαθάρισαν, σαν όλες οι αναμνήσεις των ονείρων

του να είχαν ρουφηχτεί από τη δίνη μπροστά του. Ήταν σαν η ίδια η ιστορία να είχε επιταχύνει το βήμα της, η ιστορία που την είχε κρατήσει κρυφή από τότε που εξαφανίστηκε από τη Ρώμη μισή ζωή πιο πίσω, η ιστορία που τον περίμενε σαν ελατήριο που δεν βασιζόταν πια να μην εκτιναχτεί.

Εξακολούθησε να περπατάει τρεκλίζοντας. Πίσω του αισθανόταν μια κακόβουλη παρουσία που τον έσπρωχνε να συνεχίσει, να περάσει μέσα από την ομίχλη του θειαφιού για να φτάσει στον πυθμένα του κρατήρα. Χούφτωσε πάλι τα ζάρια, τα έβγαλε από την τσέπη του και τα πέταξε. Τα άκουσε να χτυπούν στα βράχια και μετά να σταματούν. Κοίταξε απελπισμένος, αλλά δεν είδε τίποτα. Και στις δύο πλευρές, φασματικές μορφές αναδύονταν από το λάκκο, όχι πια σε στάση ικεσίας, αλλά συντροφιά του σαν σιωπηλός στρατός, σαβανωμένες με καυτές νιφάδες στάχτης που είχαν αρχίσει να πέφτουν από τον ουρανό σαν χιόνι. Ένωσε το στόμα του να στεγνώνει, να γίνεται κατάξερο· διψούσε τρομερά. Στην κορυφή του βουνού είδε έναν φλεγόμενο δακτύλιο φωτιάς να κατεβαίνει ορμητικά την πλαγιά προς τις πόλεις, αφήνοντας στο πέρασμά του ένα πύρινο χαλί. Τότε, η σκηνή χάθηκε από τη μαυρίλα, μια περιδινούμενη στήλη καπνού που ξεχυνόταν από τον κρατήρα και σκοτείνιαζε τα πάντα, εκτός από το μικρό κενό διάστημα μπροστά του που όλο μίκραινε. Άκουσε κραυγές, ένα υπόκωφο βουητό, είδε κορμιά φλεγόμενα σαν πυρσούς στο σκοτάδι, το ένα μετά το άλλο. Πλησίαζε. Τώρα, ήξερε με απόλυτη βεβαιότητα. Η Σίβυλλα είχε κρατήσει την υπόσχεσή της. Θα ακολουθούσε τα βήματα του Αινεία.

Όμως, αυτή τη φορά, δεν θα υπήρχε γυρισμός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Ο ΤΖΑΚ ΧΑΟΥΑΡΝΤ απλώθηκε στη φουσκωτή βάρκα, στηρίζοντας την πλάτη του στη μια πλευρά της και τεντώνοντας τα πόδια του στην εξωλέμβια. Έκανε ζέστη, τόση ζέστη που του ήταν σχεδόν αδύνατον να κουνηθεί, και ο ιδρώτας άρχισε να κυλάει στο πρόσωπό του. Ο ήλιος είχε ξεπροβάλει μέσα από την πρωινή αχλή και έριχνε το φως του ανελέητα. Οι αχτίδες του αντανakλούσαν στην επιφάνεια του βράχου μπροστά του και τον τύφλωναν. Ο ασβεστόλιθος ήταν σκαμμένος και φθαρμένος σαν τους τάφους και τους ναούς στο βραχώδες ακρωτήριο πιο πέρα. Ο Τζακ ένιωθε σαν να βρισκόταν μέσα σε πίνακα του Σερά, σαν ο αέρας να είχε γίνει μυριάδες κομμάτια που αιχμαλώτιζαν τη σκέψη και την κίνηση, που τον κρατούσαν εγκλωβισμένο σε μια παγωμένη στιγμή μες στο χρόνο. Έκλεισε τα μάτια του και πήρε μια βαθιά ανάσα. Με τις αισθήσεις του κατέγραψε την απόλυτη ακινησία, τη μυρωδιά από τις στολές κατάδυσης, την εξωλέμβια, τη γεύση της αρμύρας. Ήταν απογυμνωμένη η ουσία όλων αυτών που αγαπούσε. Ένιωθε καλά.

Άνοιξε τα μάτια του και κοίταξε στο πλάι για να ελέγξει την πορτοκαλί σημαδούρα που είχε αφήσει στο νερό λίγα λεπτά νωρίτερα. Η θάλασσα ήταν λάδι, και μόνο ένα ράθυμο κυματάκι έγλειφε το μέτωπο του βράχου. Άπλωσε το χέρι του και το έβαλε πάνω στην επιφάνεια, αφήνοντάς το να επιπλεύσει για μια στιγμή μέχρι που το κάλυψε το κυματάκι. Το νερό από κάτω ήταν διαυγές, καθαρό σαν να βρισκόταν σε πισίνα, και μπορούσε να δει κάτω μέχρι το σημείο όπου κατέληγε η άγκυρα, εκεί απ' όπου ξεκινούσαν οι φυσαλίδες από τους δύτες. Του φαινόταν δύσκολο να πιστέψει ότι κάποτε τούτο δω το μέρος είχε γνωρίσει τη μανία της πιο ωμής συμπεριφοράς της φύσης, ότι είχε ζήσει μια ανείπωτη ανθρώπινη τραγωδία. *Το πιο διάσημο ναυάγιο στην ιστορία.* Ο Τζακ μετά βίας τολμούσε να το σκέφτεται. Εδώ και είκοσι χρόνια ήθελε να επιστρέψει σε αυτό το μέρος, μια επιθυμία που τον έτρωγε και του είχε γίνει εμμονή, από τη στιγμή της πρώτης αμφιβολίας του, από τη στιγμή που άρχισε για πρώτη φορά να συναρμολογεί τα κομμάτια. Ήταν μια διαίσθηση που σπάνια τον απογοήτευε, καθώς είχε δοκιμαστεί όλα εκείνα τα χρόνια με τις εξερευνήσεις και τις ανακαλύψεις σε ολόκληρο τον κόσμο. Μια διαίσθηση βασισμένη στην επιστήμη, στη συμπύκνωση δεδομένων που είχαν αρχίσει να δείχνουν επίμονα προς μία και μόνη κατεύθυνση.

Καθόταν εκεί, στα ανοιχτά του Ακρωτηρίου Κάπο Μούρνι Πόρκο, στη Σικελία, στην καρδιά της Μεσογείου, όταν ονειρεύτηκε για πρώτη φορά το Διεθνές Πανεπιστήμιο Ωκεανογραφίας. Πριν από είκοσι χρόνια, με πενιχρό προϋπολογισμό, ήταν επικεφαλής μιας ομάδας φοιτητών που είχαν παρακινηθεί από το πάθος τους για τις καταδύσεις και την αρχαιολογία, με πρόχειρο και κακοφτιαγμένο εξοπλισμό. Τώρα, διέθετε προϋπολογισμό πολλών εκατομμυρίων, μια εκτεταμένη παραθαλάσσια έκταση στο πατρογονικό κτήμα του στη νοτιοδυτική Αγγλία, μουσεία σε ολόκληρο τον κόσμο, ερευνητικά σκάφη κορυφαίας τεχνολογίας,

μια εξαιρετική ομάδα στο ΔΠΩ* που τον είχε απαλλάξει από τα καθήκοντα της διαχείρισης. Όμως, κατά κάποιον τρόπο, ελάχιστα είχαν αλλάξει. Όσα και αν ήταν τα διαθέσιμα χρήματα, δεν γινόταν να αγοραστούν τα στοιχεία που οδηγούσαν στις μεγαλύτερες ανακαλύψεις, στους εκπληκτικούς θησαυρούς που έκαναν όλα αυτά να αξίζουν τον κόπο. Είκοσι χρόνια πριν, ακολουθούσαν μια βασανιστική μαρτυρία από τους δύτες του Πλοιάρχου Κουστώ, ατρόμητους εξερευνητές στην αυγή της ενάλιας αρχαιολογίας, και να τος πάλι, να πλέει πάνω από την ίδια τοποθεσία με το ίδιο στραπατσarisμένο παλιό ημερολόγιο στα χέρια του. Τα βασικά συστατικά ήταν ακόμα τα ίδια, η διαίσθηση, το προαίσθημα, ο ενθουσιασμός της ανακάλυψης, εκείνη η στιγμή που όλα τα στοιχεία ξαφνικά έδεναν μεταξύ τους, το κύμα της αδρεναλίνης που δεν συγκρινόταν με τίποτα στον κόσμο.

Ο Τζακ άλλαξε θέση, κατέβασε τη στολή του πιο χαμηλά στη μέση του και κοίταξε το ρολόι του. Ανυπομονούσε να βουτήξει. Έριξε μια ματιά στο νερό. Είχε δημιουργηθεί μια μικρή δίνη όταν οι δύτες τράβηξαν τη σημαδούρα κάτω από την επιφάνεια, και έβλεπε την αντανάκλασή της πέντε μέτρα κάτω, ένα βάθος αρκετά μεγάλο για να μην τη χτυπήσουν οι προπέλες από τα διερχόμενα πλεούμενα αλλά και αρκετά μικρό για να μπορεί ένας δύτες να ανασύρει το σκοινί με τα βαρίδια που κρεμόταν από αυτή σαν σημάδι για αγκυροβόλι. Ο Τζακ είχε ήδη τολμήσει να κοιτάξει μπροστά, είχε αρχίσει να επιθεωρεί την τοποθεσία σαν στρατηγός που σχεδιάζει επίθεση. Ο *Θαλάσσιος Ιχνηλάτης* θα μπορούσε να αγκυροβολήσει σε έναν προστατευμένο κόλπο στην άλλη πλευρά του ακρωτηρίου στα δυτικά. Στο ίδιο το ακρωτήριο η βραχώδης ακτή κατέβαινε στη θάλασσα σε μια σειρά βαθμίδων, και προσφερόταν για παραθαλάσσια κατασκήνωση. Απαρίθμησε όλα τα

* Διεθνές Πανεπιστήμιο Ωκεανογραφίας

συστατικά μιας επιτυχημένης υποβρύχιας εξερεύνησης, ξέροντας ότι η κάθε τοποθεσία αντιπροσώπευε καινούριο σύνολο προκλήσεων. Τα όποια ευρήματα θα έπρεπε να μεταφερθούν στο αρχαιολογικό μουσείο στις Συρακούσες, αλλά ήταν βέβαιος ότι οι αρχές της Σικελίας θα τα πρόβαλλαν με τον κατάλληλο τρόπο. Το ΔΠΩ θα δημιουργούσε μόνιμη σύνδεση με το δικό του μουσείο στην Καρχηδόνα, ίσως ακόμα και να ξεκινούσε αεροπορική σύνδεση προκειμένου να μπορούν να ταξιδέψουν τουρίστες και στα δύο μέρη.

Ο Τζακ έριξε μια ερευνητική ματιά κάτω, ξανακοίταξε το ρολόι του και σημείωσε την ώρα στο ημερολόγιο. Οι δύο δύτες είχαν κάνει στάση για αποσυμπίεση. Έμεναν είκοσι λεπτά. Τεντώθηκε, χαλάρωσε και ατένισε την απόλυτη γαλήνη του τοπίου για λίγο ακόμα. Μόλις τρεις εβδομάδες νωρίτερα βρισκόταν στο χείλος ενός υποβρύχιου σπηλαίου στο Γιουκατάν, εξαντλημένος αλλά γεμάτος χαρά για το τέλος άλλης μιας εκπληκτικής εξερευνητικής αποστολής. Είχαν υπάρξει απώλειες, οδυνηρές απώλειες, και ο Τζακ πέρασε μεγάλο μέρος του ταξιδιού της επιστροφής με τη σκέψη του σε εκείνους που είχαν πληρώσει το υπέρτατο τίμημα. Τον παιδικό φίλο του, τον Πίτερ Χάουι, που είχε χαθεί στη Μαύρη Θάλασσα, και τώρα τον Πατέρα Ο'Κόννορ, ένα σύμμαχο για τόσο σύντομο διάστημα, που ο φριχτός του θάνατος τον είχε κάνει να συνειδητοποιήσει πόσο σοβαρά ήταν αυτά που αντιμετώπιζαν. Αυτό που πάντα του πρόσφερε παρηγοριά ήταν το γενικότερο συμφέρον, οι αναρίθμητες ζωές που θα μπορούσαν να έχουν χαθεί αν δεν επιδίωκαν με πείσμα την εκπλήρωση του στόχου τους. Ο Τζακ είχε συνηθίσει το γεγονός ότι οι μεγαλύτερες αρχαιολογικές ανακαλύψεις είχαν τίμημα, ότι ήταν δώρα από το παρελθόν που απελευθέρωναν στο παρόν τρομερές δυνάμεις, που ελάχιστοι μπορούσαν να φανταστούν ότι υπήρχαν. Εδώ όμως ήταν σίγουρος, εδώ ήταν διαφορετικά. Εδώ, τα πράγματα είχαν να κάνουν

αποκλειστικά και μόνο με την αρχαιολογία, με μια αποκάλυψη που θα μπορούσε μόνο να ενθουσιάσει και να γοητεύσει όποιον τη μάθαινε.

Κοίταξε την ακίνητη επιφάνεια της θάλασσας και είδε το μέτωπο του υποβρύχιου βράχου να χάνεται μέσα στο λαμπερό γαλάζιο. Το μυαλό του δούλευε πυρετωδώς, η καρδιά του χτυπούσε σαν τρελή από την έξαψη. Μήπως αυτό ήταν; Μήπως αυτό ήταν το πιο διάσημο ναυάγιο της αρχαιότητας; *Το ναυάγιο του Αποστόλου Παύλου;*

«Με ακούς;»

Ο Τζακ σήκωσε το πόδι του και έσπρωξε απαλά τον άλλο στη βάρκα. Εκείνος σάλεψε και γρύλισε με δυσαρέσκεια. Ο Κώστας Καζαντζάκης ήταν κάπου τριάντα εκατοστά πιο κοντός από τον Τζακ, αλλά με πολύ γεροδεμένο σώμα, κληρονομιά από γενιές Ελλήνων ναυτικών και σφουγγαράδων. Όπως και ο Τζακ, ήταν γυμνός από τη μέση και πάνω, και το πλατύ στέρνο του γυάλιζε από τον ιδρώτα. Έμοιαζε σαν να είχε γίνει κομμάτι της βάρκας, με τα πόδια του τεντωμένα μπροστά από τον Τζακ και το κεφάλι του ακουμπισμένο σε ένα σωρό πετσέτες στην πλώρη. Είχε το στόμα του μισάνοιχτο και φορούσε φανταχτερά γυαλιά ηλίου, μοδάτο αξεσουάρ που έδειχνε πολύ αστείο έτσι αναμαλλιασμένος που ήταν. Το ένα του χέρι κρεμόταν στο νερό για να κρατάει τους σωλήνες που έφταναν στους ρυθμιστές στη στάση αποσυμπίεσης, ενώ το άλλο ήταν επάνω στη βαλβίδα της μπουκάλας οξυγόνου στο κέντρο της βάρκας. Ο Τζακ χαμογέλασε τρυφερά στο φίλο του. Ο Κώστας ήταν πάντα δίπλα του για να βάλει ένα χεράκι, ακόμα και όταν κοιμόταν βαθιά. Ο Τζακ τον κλότσησε πάλι. «Έχουμε δεκαπέντε λεπτά. Τους βλέπω στη στάση ασφαλείας».

Ο Κώστας γρύλισε ξανά και ο Τζακ του έδωσε ένα μπουκάλι νερό. «Πιες όσο περισσότερο μπορείς. Δεν είναι ώρα για να μας βρει η νόσος των δυτών».

«Μπράβο, ρε φίλε». Ο Κώστας, τα χρόνια που βρισκόταν στο αρχηγείο του ΔΠΩ στην Αγγλία, είχε μάθει μερικές αγγλικές φράσεις του συρμού, που τις ξεφούρνιζε όποτε του ερχόταν, και μάλιστα με αμερικάνικη προφορά. Άπλωσε το χέρι του, πήρε το νερό και κατέβασε το μισό μπουκάλι με θορυβώδεις γουλιές.

«Φοβερά γυαλιά, δικέ μου!» είπε ο Τζακ.

«Μου τα έδωσε ο Τζέρεμι», του είπε ο Κώστας ξέπνοος. «Αποχαιρετιστήριο δώρο όταν γυρίσαμε από το Γιουκατάν. Με συγκίνησε».

«Δεν είσαι σοβαρός».

«Δεν είμαι σίγουρος αν εκείνος ήταν σοβαρός. Τέλος πάντων, τη δουλειά τους την κάνουν». Ο Κώστας τα ξανακατέβασε στα μάτια του, επέστρεψε το μπουκάλι και ξάπλωσε πάλι. «Το παρελθόν σκέφτεσαι;»

«Μόνο τα καλά του».

«Είχες κανέναν μηχανικό της προκοπής; Θέλω να πω, στην ομάδα σου, τότε;»

«Μιλάμε για το Πανεπιστήμιο του Κέμπριτζ, μην το ξεχνάς. Ένας τύπος έπαιρνε μαζί του έναν φορητό πίνακα όπου και αν πήγαίναμε και εξηγούσε υπομονετικά τη λειτουργία του κινητήρα Βάνκελ σε κάθε περαστικό Σικελό. Πολύ εκκεντρικός. Αλλά αυτά γίνονταν πριν εμφανιστείς εσύ».

«Με μια δόση παραδοσιακής αμερικανικής τεχνογνωσίας. Τουλάχιστον στο MIT μας έμαθαν τον πραγματικό κόσμο». Ο Κώστας έγειρε στο πλάι, ξαναπήρε το μπουκάλι και ήπιε άλλη μια μεγάλη γουλιά νερό. «Τέλος πάντων, αυτό το ναυάγιο που λες, αυτό που εξερεύνησες εδώ πέρα πριν από είκοσι χρόνια, βρήκες τίποτα καλό;»

«Ήταν ένα χαρακτηριστικό ρωμαϊκό εμπορικό πλοίο», απάντησε ο Τζακ. «Είχε γύρω στους διακόσιους κυλινδρικούς πήλινους αμφορείς, γεμάτους ελαιόλαδο και σάλτσα ψαριού, που είχαν φορτωθεί στην άκρη της αφρικανικής ερήμου, νότια από εδώ. Υπήρχε και μια

εντυπωσιακή συλλογή κεραμικών από το μαγειρείο του πλοίου, τα οποία μπορέσαμε να χρονολογήσουμε γύρω στο 200 μετά Χριστόν. Και κάναμε και μια απίστευτη ανακάλυψη».

Απλώθηκε σιωπή, που την έσπασε ένα μεγαλόπρεπο ροχαλητό. Ο Τζακ έριξε άλλη μια κλοτσιά και ο Κώστας άπλωσε τα χέρια του για να μην πέσει στη θάλασσα. Σήκωσε τα γυαλιά του στο μέτωπό του και κοίταξε τον Τζακ νυσταγμένα. «Εεε;»

«Ξέρω ότι χρειάζεσαι ύπνο κούρας, αλλά κοντεύει η ώρα».

Ο Κώστας γρύλισε ξανά, στηρίχτηκε με δυσκολία στον ένα αγκώνα του και έτριψε το αξύριστο σαγόνι του. «Δεν νομίζω ότι έχουμε χρόνο για κούρες και ομορφιές». Σηκώθηκε, έβγαλε τα γυαλιά του και έτριψε τα μάτια του. Ο Τζακ κοίταξε το φίλο του με ανησυχία. «Δείχνεις εξαντλημένος. Πρέπει να ξεκουραστείς λιγάκι. Δουλεύεις ασταμάτητα από τότε που γυρίσαμε από το Γιουκατάν, δηλαδή εδώ και ένα μήνα πάνω-κάτω».

«Να σταματήσεις να μου αγοράζεις παιχνίδια».

«Αυτά που σου αγόρασα», τον επέπληξε ο Τζακ, «ήταν συμφωνία του Διοικητικού Συμβουλίου για να αυξηθεί το προσωπικό των μηχανικών. Να προσλάβεις κι άλλους. Να τους δώσεις μέρος της δουλειάς».

«Άκου ποιος μιλάει!» μουρμούρισε ο Κώστας θυμωμένα. «Πες μου μια αρχαιολογική αποστολή του ΔΠΩ τα τελευταία δέκα χρόνια στην οποία δεν συμμετείχες».

«Μιλάω σοβαρά».

«Ναι, καλά». Ο Κώστας τεντώθηκε και χαμογέλασε κουρασμένα. «Εντάξει, μια βδομάδα δίπλα στην πισίνα του θείου μου στην Ελλάδα δεν θα μου κακόπεφτε. Τέλος πάντων, στον ύπνο μου το έβλεπα; Είπες κάτι για μια απίστευτη ανακάλυψη;»

«Ήταν κάτι θαμμένο σε ένα φρεάτιο από κάτω μας, εκεί όπου ο Μπεν και ο Άντι πρέπει να έχουν δέσει τώρα το σκοινί για την άνοδο. Τα υπολείμματα ενός αρχαίου ξύλινου κιβωτίου, που ήταν